

I. ATALA

TXILLARDEGIEN LANAREN OMENEZ

>>>

Ohar biografiko - bibliografikoa

Ohar biografiko-bibliografiko honek Txillardegiren ibilbidearen emari akademiko nagusiak bere biografiako mugarrietan uztartzea du helburu. Ez du, beraz, bere produkzio oparoa zehaztasun osoz biltzeko xederik, horretarako irakurleak eskuragarri baitu, besteak beste, Euskaltzaindiaren Azkue Bibliotekak prestatutako bilketa¹ eta HABE Liburutegiko funtsa.

Nolanahi ere, BAT Soziolinguistika Aldizkariak eskaini nahi dion zenbaki honetara literatura eta hizkuntzalaritza inguruko liburu-produkzioaz gain, hainbat aldizkaritan argitaraturiko artikulu ugariaren erreferentziak bildu dira, arreta berezia jarritz hizkuntzalaritza, hizkuntza-plangintza eta soziolinguistika gaiak lantzen dituztenei. Ez dira, horrenbestez, Txillardegik argitaratu dituen artikulu guztiak zerrendatu. Alta, bere kezka-iturri izan diren gai nagusien lekuko izan, badira: hizkuntzalaritza, euskararen batasuna, hizkuntza-pentsamendua, hizkuntza-herria, gainerako herrietako esperientziak, konpromisoa... Hautaketa hau produkzio osoaren lekuko izan dadila irakurlearentzat.

1929 Donostiako Antigua auzoan jaio zen

1948 Euskara ikasten hasi zen

1949 Bilbora joan zen ingeniari itza ikasketak egi-
tera

1952 *EKIN*-en sorreran parte hartu zuen

Leturiaren egunkari ezkutua. Euskaltzaindia

1956 "Karta idigia: Arantzazun biltzen zareten
guzioi". *Euskera*, I: Euskaltzaleen Biltzarra
"Ez bat eta ez beste". *Egan*, 3-4

1957 Ingeniaritza ikasketak burutu zituen (Bilbo)
Euskaltzaindiak *Euskaltzain urgazle* izenda-
tu zuen

"Donostia ta Antigua 1829'ean". *Egan*, 1-2

"Taupadak". *Euzko-gogoa* (uztaila - dagueñila
1957)

1958 Euskal literaturari buruzko klaseak eman
zituen Gipuzkoako Diputazioan (1958-1960)
ETA erakundearen sorreran parte hartu zuen

"Iñaki Bastarrika"ko Jaunari eskutitza". *Jakin*, 6

1959 "Batasunaren bidea". *Euskera*, 4

1960 *Peru Leartzako*. Itzaropena

"Lekuko bikain bat hil da [Albert Camus]".
Egan, 1-2²

1961 Erbesteratu zen Frantzian

"Gogaide ez, baina bai adiskide (Orixe Jaunari,
begiramenduz eta adiskide antzera)". *Jakin*, 14

- 1963 "Euskaltzaindia'ko adiskide maiteok, agur". *Enbata*, 28
- 1964 **Euskal Idazkaritza antolaketan pare hartu zuen Baionan**
Baiona'ko Biltzararren erabakiak (1964-eko agorrrillaren 29-30). Eusko Idazkaritza
- 1965 **Erbestea Bruselan (1965 - 1970)**
Huntaz eta hartaz. Goiztiri
"Elkarrizketa Kamiñazpi Jaunari". *Jakin*, 20
- 1966 **Branka Aldizkariaren sorrera (1966 - 1970)**
"Hizkuntza eta pentsakera". *Branka*, 1
"Hizkuntza eta herri-kidetasuna". *Branka*, 2
"Levy Strauss-ek Unamuno-rengana". *Jakin*, 20
- 1967 **ETA erakundea utzi zuen**
"Gure eginkizunaz". *Jakin*, 24
"Marxismoa modan egon zan. Rikardo Arregi'ri erantzunez". *Jakin*, 26
"Sinistu ezinean iges egin behar". *Jakin* 27/28
"Suomi'z zenbait jakingarri". *Branka*, 3-4
"Hizkuntza eta erresuma". *Branka*, 5
"Intelektualen betekizunez". *Zeruko Argia*, 241
- 1968 "Estrukturalismoaz zenbait hitz". *Jakin*, 29
"Gerediaga-Elkarteak eraturako biltzar-kideei". *Jakin*, 31/32
"Txaho Zuberotarra eta Lehenengo Karlistada (Zenbait izkriburen berri)". *Jakin*, 33
"Euskera osotuaren beharra aipatuko dut lehenik...". *Euskera*, 13
"La evolución del imperialismo español en Euzkadi: tesis del anti-vasquismo *izquierdista*". *Branka*, 6
- 1969 **Elsa Scheelen. Lur**
"Txekoslovakia. Hizkuntzaren pizkundeaz bi hitz". *Jakin*, 35
- 1970 **Bordeleko Unibertsitatean irakasle izan zen**
Sustrai bila. Zenbait euskal koropilo. Irakur Saila
"Euskeraren arazoa beste hizkuntza-pizkunderen argitan: Baionako Euskalo Astea (1970)". *Branka*, 12
- "Saiakera eta hizkuntzen pizkundea". *Jakin* Sorta 2
- "Euskalkietatik euskarara". *Zeruko Argia*, 375
- 1971 **Ipar Euskal Herrira itzuli zen**
Atsotitzak eta neurtitzak / Oihenart. Herri Gogoa
- 1972 **Hizkuntza eta pentsakera. Gero-Mensajero**
- 1974 **Euskara batua zertan den. Jakin**
"Deklinabide batua". *Jakin* Sorta 8
"Aditz batua". *Jakin* Sorta 8
"Hiztegia". *Jakin* Sorta 8
- 1975 **Hizkuntzalaritza lizentzia Pariseko Sorbonako Unibertsitatean jaso zuen**
"La structuration du champ sémantique de la couleur en basque". *Euskera*, 20
"Benveniste ere ahaztua". *Zeruko Argia*, 637
- 1976 "Spécificité de l'évolution des langues romanes de la région pyrénéenne occidentale". *Euskera*, 21
"Euskal Herriko elebitasuna eta beste herritako jokabideak". *Garaia*, 1
"Hurrengo urratsetara behar: euskara batuaz". *Hitz*, 8
"El problema del bilingüismo". *Garaia*, 3
- 1977 **Hego Euskal Herrira itzuli zen EUTG eta Deustuko Unibertsitatean irakasle izan zen (1977 - 1983)**
Oinarri bila. Txillardegia (Ed.)
Diccionario general y técnico- Hiztegi orokor-teknikoa. Luis María Múgica Urdangarín (Kolaborazioa-gainbegiratzea). Ediciones Vascas
"Joxe Azurmendi eta gaelikoaren arazoa". *Garaia*, 25
"L'emploi de l'indéfini en souletin: (à travers l'oeuvre du poète Etxahun)". *Fontes linguae vasconum*, 25
"Cymru/Gales". *Jakin*, 2
"Euskararen eta Kaukaso-ko hizkuntzen berezkuneaz". *Euskera*, 22
"La originalidad lingüística vasca a la luz de los fenómenos de sustrato". In: *Cultura vasca II: Erein*

- 1978 *Euskal Gramatika*. Ediciones Vascas
Euskal Herriatik erdal herrietara. Txillardegi (Ed.)
"Hizkuntza minoritari batzuren azterketa kriti-
koa". In: *Euskararen Liburu Zuria*. Euskaltzaindia
"Iritzi aditzaren erabilkeraz". *Euskera*, 23
"Euskara batuaren beharra". *Zeruko Argia*, 799
"Euskarari bai". *Punto y hora de Euskal Herria*, 94
"Tras el Congreso de Vergara una lengua para
todos". *Punto y hora de Euskal Herria*, 105
- 1979 *Haizeaz bestaldetik*. Txillardegi (Ed.)
Fonologiaren matematikuntza. Udako Euskal
Unibertsitatea
Euskal aditz batua. [Taulen prestatzaile]. Eus-
kaltzaindia
- 1980 **Euskaltzain oso izateko lehen aldiz propo-
satu zuen**
**Euskal Herrian Euskaraz (EHE)-ren sorreran
parte hartu zuen**
Euskal fonologia. Txillardegi (Ed.)
"La lengua vasca". In: *Historia de Euskal
Herria*. Ediciones Vascas.
"Zubererazko transkribaketa bat". In: *Fontes
linguae vasconum*. 34
- 1981 **Los Angeles-eko UCLA Unibertsitatean
ikastaroa egin zuen (1981 - 1982)**
"Ba- eta ez- fonetikaren aldetik" In *Euskala-
rien Nazioarteko Jardunaldiak*. Euskaltzaindia
"Hitzaurrea" Toponimia egoeraren neurri -
En torno a la toponimia. In: *Orereta izenaren
alde*. Agustinetako Auzo Elkarte [etab.]
"Euskalkien fonetika eta euskara batua". In:
Euskal Linguistika eta literatura: bide berriak.
Deustuko Unibertsitatea.
- 1982 UZEI. *Hizkuntzalaritza hiztegia*. Txillardegi,
Ana M. Toledo (Zuzend.). Elkar
"The constrictive phonemes in Basque: values
and transcription". *The Journal of Basque Studies*, 3
- 1983 **Euskal Herriko Unibertsitatean irakasle
izan zen (1983-1999)**
El acento vasco. **Doktorego tesia aurkeztu
zuen Bartzelonako Unibertsitate Autonomoan**
Euskal dialektologiaren hastapenak. Udako Eus-
kal Unibertsitatea
Euskal dialektologia. Txillardegi (Ed.)
- 1984 *Kosmodromo*. Haranburu
Elebidun gizartearen azterketa matematikoa. UEU
Euskal azentuaz. Elkar
Euskal kulturaren zapalketa 1956 - 1981. Elkar
"Soziolinguistika egunak". *Zutabe*, 4
"Euskalerriko Atlas Etno-Linguistikoa". *Jakin*, 32
"Eire-ko hizkuntza beherakada azkarrean: gae-
likoaren galera euskaldunon eskarmentu".
Argia, 1004
- 1985 *Gertakarien lekuko*. Haranburu
"Euskararen erabilpenaren azterketaz". *Jakin*, 36
- 1986 **Senatari izan zen Madrileko Kongresuan
Herri Batasunaren taldean (1986 - 1993)**
"Nazioa eta Hizkuntza". In: *Hizkuntza minori-
zatuen soziologia*. José Ignacio Ruiz Olabuena-
ga, J. Agustín Ozamiz (Ed.). Ttartalo
"Proposamen bat azentuari buruz". *Euskera*, 31
- 1987 **Euskaltzain oso izateko proposatu zuten
(bigarren eta hirugarren aldiz)**
Euskal dialektologiaren hastapenak (Txillardegi
eta G. Aurrekoetxea koordinatzaile eta zuzen-
tzaileak). Udako Euskal Unibertsitatea
*Connaissance et utilisation des deux langues en
milieu partiellement bilingue*. Centre internatio-
nal de recherche sur le bilinguisme
"Azentuari buruzko proposamen bat". *Ele*, 2
- 1988 *Exkixu*. Elkar
Haizeaz bestaldetik. Elkar
"Kostaldeko gipuzkeraren berri Txanka ber-
tsolariaren bitartez". *Euskera*, 33
- 1989 **BAT Aldizkariko sortzaile eta zuzendari
izan zen (1989-2001)**
"Langues mortes", *Enbata*, 1068
- 1990 "Soziolinguistika egunak" In: *Hizkuntza-Hez-
kuntza Jardun-Ihardunaldiak*. Pello Aierbe Etxe-
berria... et al. EHU
"Aurkezpen gisa". *Bat Soziolinguistika aldizka-
ria*, 1³
"BAT". *Bat Soziolinguistika aldizkaria*, 2
"Eiretarrak nazio hizkuntzari 'agur' esateko
bezperan". *Bat Soziolinguistika aldizkaria*, 1
"Hizkuntz lurraldetasuna Belgikan". *Bat Sozio-
linguistika aldizkaria*, 2.
- 1991 *Antigua 1900*. Kutxa

- “Euskararen erabilpenaz oinarritzko ondorio batzuk. *Bat Soziolinguistika aldizkaria*, 3-4
 “Soziolinguistika (lehen urratsak)”. *Isilik*, 14
- 1992 “Hizkuntzaren berreskurapena Fishmanen arabera”. *Bat Soziolinguistika aldizkaria*, 6
 “Errepublikak Baltikoetako hizkuntz legeak”. *Bat Soziolinguistika aldizkaria*, 7
 “Ahoskera baturantz”. *Ele*, 10
 “Euskara Batuaren hastapenak”. *Ele*, 11-12
 “Fonologiaren normalkuntzaz zenbait berri”. *Ele*, 11-12
 “Elebitasun desorekatuak”. *Euskaldunon Egunkaria*, 477
- 1993 “Richard Y. Bourhis-ekin elkarrizketa”. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 10
- 1994 *Euskal Herria helburu*. Txalaparta
Soziolinguistika matematikoa. UEU
 “Euskara Batuaren Geroa”. *Uztaro*, 11
 “Linguistics Rights in the Educational System”. In: *Linguistic Rights of minorities = Droits linguistiques des minorités*. Université of Lapland = Université de Laponie
 “Kas Deprez eta Armel Wynants-ekin elkarrizketa”. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 12
- 1995 “Hitzaurrea”. In: Iñara, Aitxus. *Hilketa euskal herri-kulturaren: hilketa Azkue eta Barandiaranen ahozko ipuin eta ele zaharretan*. Iralka
 “Eireko hizkuntza arazoaz”. *Bat Soziolinguistika Aldizkaria*, 15
- 1996 *Lingua Navarrorum*. Orain
- 1997 “La aportación de Joan Coromines a la Filología Vasca”. *Fontes linguae vasconum*, 74
 “Hizkuntza normalizazioko prozesuetan neurri juridiko hutsek dituzten mugak”. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 24
- 1999 **Unibertsitateko Irakasle Emeritu izendatu zuen Euskal Herriko Unibertsitateak Putzu**. Elkar
 “Pour une analyse mathématique des situations bilingues”. In: *Bretagne et Peuples d'Europe: Mélanges en l'honneur de Per Denez*. Presses Universitaires de Rennes
 “Suomieraren normalkuntzaz”. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 30

- 2001 *Hacia una socio-lingüística matemática*. Euskal Soziolinguistika Institutua Sortzen
- 2002 “Irakaskuntzaren hizkuntzaren hautaketa Unibertsitatean”. *Jakin*, 130-131
- 2004 **Ohorezko Euskaltzain izendatu zuen Euskaltzaindiak**
Santa Klara, gure uharte ezezaguna. Kutxa
Euskararen aldeko borrokan: euskalgintza eta euskalaritzako idazlan hautatuak, 1956-1983. Elkar
- 2005 *Labartzari agur*. Elkar
Horretaz: zazpi saiakera labur. Elkar

OHARRAK

1. Eskerrak eman nahi dizkiogu hautatze-lan honetan lagundu diguten Imanol Irizarri (HABE Liburutegia) eta Pruden Gartzia (Euskaltzaindiko Azkue Biblioteka). Ikus, baita ere, Gartzia, P. eta Knörr, H. (2005): “Txillardegiren bibliografia hautatua” In: *Nerekin Yaió Nun*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea - Euskaltzaindia.
2. Euskal eta kanpoko idazle zein filosofo ugari egin dio Txillardegik hil ondorengo gogo-artikulua. Hemen horietako lehena soilik dakargu baina, besteren artean, Rikardo Arregi, Bertrand Russell, René Lafon eta Lopez Mendizabal [Ixaka] gogoan izan zituen.
3. BAT Soziolinguistika Aldizkariaren zuzendari izan zen 10 urteetan artikulua idazteaz gain, Txillardegik zenbaki gehienetako hitzaurreak ere idatzi zituen. Hitzaurre horietan artikuluen aurkezpenetik haratago, irakurketa kritikoa ere egin zuen, eta, beraz, bereziki interesgarriak dira bere pentsaera ezagutzeko. Hautapen honetan, hitzaurre horietako lehena dakargu soilik. Txillardegik hitzaurre horietan emaniko ideien inguruko gogoeta interesgarria egin du Paulo Agirrebaltategik *Txillardegi Lagun Giroan* Txipi Ormaetxeak 2000. urtean argitaraturiko “Txillardegi BAT Soziolinguistika Aldizkaria-ren Zuzendaria” artikuluan.

